

פרטי-כל ישיבת ועדת הכספים מיום 13.6.49

נוכחים: מר ד.צ. מנקס (יו"ר), מר א. קפלן - סד האוצר, ד. הורוביץ וחי"ח אלישר, אמלר, בן-אליעזר, י.בדר, מ.בדר, גניחובסקי, ברנובסקי, דיין, הרצמלד, נפתלי, סנה, פרומקין, רוקח, רפפור ורובן.

מר מנקס
יו"ר הועדה
פנתח את הישיבה ומקדם במדבר את המנהל הכללי של משרד האוצר, מר ד. הורוביץ, אשר חזר משליחותו באנגליה, ומציע לשמוע מפיו הודעה על הוצאות המז"מ/מקבטפי.

מר הורוביץ
מוסר אינפורמציה על המז"מ הכספי באנגליה (לפי בקשתו לא נרשמו הדברים בפרטי-כל). בן השיב מר הורוביץ על מספר שאלות בנדרן.

העברות מסע"ף לסע"ף - אישור מסקנות ועדת המשנה.

יו"ר הועדה
מציע לאשר באופן חוקי פעולה שנעשתה ע"י ועדת המשנה. ועדת הכספים צריכה לאשר העברות מסע"ף לסע"ף בשימוש ביתרות התקציב. הבעיה גדולה בוועדה פשנה, בראשותו של מר רוקח. אישור מסקנות ועדת המשנה ע"י ועדת הכספים הוא פורמלי בלבד. בקשר עם מסקנות אלו הגיש אתמול משרד המניס ערעור בנוגע ל-5,000 ל"י בקשר עם רישום התושבים.

מר רוקח
רשימת ההעברות אינה כוללת סע"ף "סעד". לעומת זאת מסר שר הסעד, כי הוא חייב כסף בעד חדשים קודמים.

יו"ר הועדה
מציע לאשר את ההעברות מסע"ף לסע"ף, כפי שסוכמו ע"י ועדת המשנה.

הועדה תחזור לדון עוד בדרישת משרד הפנים, לאחר שועדת המשנה תקבל הסברים נוספים בנדרן.

בן נותנת ועדת הכספים, באופן יוצא מהכלל, שהות למשרד הסעד להגיש את הצעתו בקשר להעברה מסע"ף לסע"ף. הוסכם בהתאם.

זיכרון על הפרוצדורה בקשר לדיון בחוק שטרי המקרקעים בכנסת.

יו"ר הועדה: ישנן שתי אפשרויות: להתחיל כעת בקריאת החומר ובדיון, או לכנס את הועדה בהמשכה לאחר קריאת החוק בכנסת ולהביא את החוק לאישור הכנסת בישיבתה השניה היום. ראוייה הדרך השניה.

היו"ר מציע לתת בעת הזכות בכנסת לסע"ף הקטנות (5-2 איש) - 5 רבעים רשות הדבור; לסייעות הגדולות יותר - עד 20 רבע.

מר נפתלי
מציע רק עשרה רבעים לכל סיעה בדיון על חוק זה, כיון שאין הכוונה לערוך בהזדמנות זו זכות על התקציב והמדיניות הכללית.

ד"ר בדר
מציע 25 רבעים לכל סיעה.

מר פרומקין
מציע להגביל את הזכות ב-20-15 רבעים לכל סיעה.

מר רובין

מציע שרק איש אחד מכל סיעה יקבל את רשת הדבור בזכות זה, בלי להתחשב עם גודל הסיעה.

מר אליש

דורש באופן עקרוני לקבוע מינימום של 15 רגע לכל נואם, כדי לאפשר לו לנמק את עמדתו.

שופט

כי בזכות על חוק שרשי המקרקעין ישתתף רק נואם אחד מכל סיעה.

לסיעות הקטנות (עד 3 איש) יוקצבו 10 רגעים בזכותן לסעיות בין 6 - 4 איש - 15 רגעים; לסעיות בנות 7 איש ומעלה - 20 רגע; לסעיות בנות 10 איש ומעלה - עד 30 רגע.

מר רמזור

שואל את שר האוצר, מה היה היסוד החוקי לכך, שאחמול נכנסו לתוקפם מסיים חדשים על ספירתם ואלכוהול.

שר האוצר

היסוד החוקי לכך הוא החלטת מועצת המדינה הזמנית, שנמנה לאוצר את הדקות להטיל או לבטל את הבלו והמכס, וזה בשתי קבלימיקציות: (א) אם באה הקטנת המכס או ביטולו ובמשך חדשיים לא בא עדות על כך - השאר החיקון בתוקפו; (ב) אם באה הגדלה או חידוש המכס ובמשך חדשיים לא בא אישור הכנסת לכך - מתבטל החיקון.

מר רמזור

שואל, כיון ששר האוצר עומד להגיש כעבור יומיים את הצעת החקציב לכנסת, ואז יהקיים גם דיון על בנין משק המסיים, - מה היה הצורך להביא יומיים לפני כן את פקודת שרשי המקרקעין לאישור הכנסת. הצעתו - לקשור את הדיון בפקודה זו בדיון הכללי על תקציב המדינה.

שר האוצר

הבאת חוק זה לאישור הכנסת נדחה עד כה משני טעמים: ראשית, היה רצון כי ועדת משנה של ועדת הכספים הובל לברר את השאלה ולהעיר את הערותיה - באם תהיינה. כן היה רצון להתייעץ עם כמה ועדות ממסלחיות מעונינות. איחור זה גרם כבר הפסד של עשרות אלפים לירות למדינה.

יו"ר הוועדה

מסמכותה של הממשלה הוא לקבוע את הבלו והמכס מתוך הנחה, כי עתיד לבוא אישור הכנסת או בטולו כהתאם. מסמכות זו היא לטובת המדינה. ההצעות הנדונות צריכות לבוא כעת לאישור הכנסת, בכדי לבטל את הצעת החקציב של הממשלה.

תקציב שנת 1948/50

(שר האוצר מוסר לחברי הוועדה מספרים על המסגרת הכללית של החקציב.)

מר גנניחובסקי

דורש פירוט יתר של החקציב, ביחוד של ההכנסות.

יו"ר הוועדה

פירוט יתר של ההכנסות יביא שר האוצר לכנסת. זהו מקרה יוצא מהכלל שאף המסגרת הוצאה לוועדה, כי למעשה צריכה הממשלה להגיש את חוקיה לכנסת, המעבירה אותם לוועדותיה. על-כן אין לדרוש באופן רשמי כל פרטים, עד אשר הם יובאו לכנסת.

מר רמזור

מבקש, כי יו"ר הוועדה יציע לנשיאות הכנסת, שבעת הדיון על החקציב בשבוע הבא לא יוגבל זמן הזכות. טעמים שונים בחקציב קובעים את יסודות החקציב ומבטחו, ועל-כן אין להגביל את הזכות.

מר אליש

דורש, כי ועדת המשנה, אשר בידרה את שאלת ההכנסות, תביא

לועדה את כל החומר בנדון, ומצטרף לדעתו של מר רטפור, כי בדיון על המדיניות הפיסקאלית של הממשלה אין להגביל את זמן הכנות.

מר נפתלי: כאן מדובר על הקציב הלקי בלבד. כיון שעל הקציב הבטחון לא יהיה דיון בכנסת, על-כן חשוב שועדת הכספים חדון בו, בכדי לראות לנגד עיניה את התקציב בשלמותו.

שר האוצר: היחה כאן אי-הבנה. למעשה צריך להביא את כל החומר על התקציב לכנסת, אלא שבישיבה הקודמת ביקשו חברי הועדה לקבל לכל הפחות את מסגרת התקציב. אין זה חומר לדיון על התקציב, כי אם ראשי פרקים בלבד. לפני הכנסת יובא חומר הרבה יותר מפורט, הן בעל פה והן בכתב.

בנוגע לתקציב הפחות יימסרו מחר קוים כלליים.

אשר לתקציב הבטחון - משרד הבטחון טרם המציא לאוצר את החומר.

מר דוקח: האם ישנה כבר החלטה פרינציפיונית של הממשלה בנוגע לתקציבי החינוך, בריאות, טעד ועזרה סוציאלית?

שר האוצר: שאלה זו נמצאת בדיון.

הממשלה החליטה לתקציב 300 ל"י לכל מטה וכן להגדיל את

מספר המטות.

אשר לחינוך, ישנה החלטה שמינימום השתתפות הממשלה צריכה להיות 30% מפשכורת החוראה. ישנה דרישה להכנס בבקרה כל הסולם הזה וכל החוצאות.

בקשר לטעד, עמדה ועדת התקציב של הממשלה היא לעשות מקסימום של פעולות הסעד דרך הרשויות המקומיות ולא לתקיים מוסדות מקומיים על חשבון הממשלה.

חוק תיקון פקודת הספירטים המוחלטים, חש"ס - 1949.

(י"ר הועדה מקריא את נוסח החוק).

י"ר הועדה: מט זה על הספירטים המוחלטים נגבה כעת בהתאם לתקנות-שעת-חירום. ההצעה היא לתת לכך תוקף של חוק.

מר דוקח: שואל אם נכון הדבר, שבעד שונה אלכוהול, העולה 200 ל"י, גובה האוצר 2000 ל"י בלו.

שר האוצר: לשאלה זו יהיה מקום בעת הדיון על התקציב.

חנכין: לאשר את חוק תיקון פקודת הספירטים המוחלטים חש"ס - 1949.

יחד עם זה נתבקש שר האוצר להביא לידיעה הועדה פקודות שהוא מפרטמן בהתאם לסמכויותיו, שר האוצר קבל זאת.

הצעת חוק ערבויות למרדסנות.

(י"ר הועדה קורא את הצעת החוק).

ד"ר טנג: מציע לחקטין את הסך הכולל לערבויות מ-750 אלף ל"י ל-400 אלף ל"י.

ד"ר בדר: מציע להגדיל את הסכום כנ"ל ל-1 מיליון ל"י.

מר גניחובסקי מציע לכתוב בנוסח החוק: במקום "ההלואה וחרבית שעליה" -

"החלואה והרווחים שעליה", ובמקום "יוצר ש עבוד" - גורם ש עבוד".
רצוי גם, שהממשלה תקבע כמה שווה בכסף חודש מסד, כדי
שלא ייאמד הדבר בכל מקודה באופן שונה.

ד"ר גרנובסקי ש אל לאיזה ש עבוד הכונה כאן?

יו"ר הוועדה מעיר, כי ערבות הממשלה על פי חוק זה הנתן רק לאותו מספר
מצומצם של המוסדות הכספיים, שפעלו בכך בעבר. ידוע, כי
האוצר הודיע לפרדסנים המעוניינים, שרק בנק אנגלו-פלשתינה, בנקליים וערומון
יכולים לקבל ערבויות כאלה, כי הם עשו זאת גם חתה שלסון המנדט. אמנם,
הממשלה יכולה להשאיר לעצמה את הדיסקורציה בכך, אך, לדעתו, אין חשיבות
לשמירת המסגרת הזו.

אשר לסכום הכולל של הערבות, כנראה שהוא מחושב בדרך כלל
על פי הדונמים. אגב, יש להניח, כי סכום זה אינו מבסס אמילו כדי מחצית
הוצאות העיבוד הפרדסים. האם ישנה איזו הגבלה בדרך על פי מספר הדונמים
והאם ישנו איזה מינימום של סכום החלואה לפרדס?

לפרדסנים ישנה הרגשה שהם קופחו קשה; הפסדיהם לכל דונם
עלו לעתים עד 10-15 ל"י. יש להניח, על-כן, כי החלואה הזו אינה קשורה עם
החלואה של 10 ל"י לדונם שהובטחה לפרדסנים ל-12 שנה ברביית של 2%, וגם של
עם החלואה של 20 ל"י לדונם ל-5 שנים ב-4.5% למיכון הפרדסים. האם החלואה אל
הופעלו כבר, ואם כן - היכן מקור החצקיה אה לכך?

האם החלואה הגדולה לפרדסים מתיחסת גם לפרדסים הנמושים?

שר האוצר (לד"ר גרנובסקי) ה הכונה היחה לתת ש עבוד א', ועל-כן
כתוב במקודה "למרות שיכול להיות ש עבוד אחר".

הוסכם לתת ברבע זה ערבות לכל פרדס הנותן יכול משלושים
חיבות מרי-הדר לדונם ומעלה. כן הוסכם בין הבנק והפרדסנים לא להפלות בין
פרדס טוב יותר או פחות ולתת לכל פרדס 10 ל"י לדונם. קודם היה נהוג, כי
הממשלה היחה נוחנת ערבות על 70% ו-30% היו נוחנים הבנקים ללא ערבות. אולם
כעת - אם כי אין למצוא הצדקה לדרישה זו - צריכה היחה הממשלה להסכים
כי 30% אלו ינחנו ברביית. החלואות הנתנה לכל אשר יחיה מעוניין בכך
(בחבלה הנ"ל), - כי קיימת סכנת חזנת הפרדסים.

הסכום הכולל של הערבות, 750 אלף ל"י, נובע מההערכה,
לפי ש עבדים כעת 75 אלף דונם פרדס.

גם פרדס נטוש, הנותן יכול של 30 חיבות לדונם, יכול לקבל
את החלואה.

אין שר האוצר מקבל את הצעת ד"ר סנה להקטנת סכום הערבות
ל-400 אלף ל"י, וכן לא את הצעת מר בניחובסקי להגדלת הסכום ל-1 מיליון ל"י,
אשר לקוד יתר החלואות שהובטחו - על כך עוד יבוא מש
דיון מפורט.

הנסיים לאשר את חוק הערבויות לפרדסנות.

ד"ר סנה שומר לו את הזכות להציע לכנסת הקטנת סכום הערבות
ל-400 אלף ל"י.

מר בניחובסקי - הגדלת הסכום ל-1 מיליון ל"י.

הלואה למקירי הממשלה למטרות שיכון

יו"ר הוועדה:

שר האוצר ניהל בזמנו מ"מ עם ארגון מקירי הממשלה בדבר עזרה לשיכון מקירי הממשלה, הזקוקים לק באופן דחוף. בראש ועדה המקידיים עומד מר ארזי. המדובר הוא על הלואה מקופת הממשלה או ערובה ממסלחית. עובדה חכמית, וחרי הפרטים המעטים בנדון:

הממשלה תאפשר אשראי לקבוצה הראשונה של משתכנים בסכום של 62,800 ל"י. למשתכנים בשני חודשים - 700 ל"י; למשתכנים בשלוש חודשים - 1000 ל"י. באים בחשבון רק עובדי הסוכנות היהודית, הסוכרות הלאומיים וממשלתי המנדט, אשר עובדים כבר לפחות עשר שנים. העובדים אשר קבלו פיצויים ממקום עבודתם הקודם, יצטרכו להשקיע מהצית הפיצויים בשיכונם.

שר האוצר:

שאלה זו התעוררה עוד בזמן טוענת המדינה הזמנית. ועדה מיוחדת קבעה, כי מקסימום ההלואה יהיה 700 ל"י והאוצר נתבקש לחציא זאת למועל. בינתיים נשתנתה הקבוצה הראשונה, כי חלק ממנה חזר ירושלפמה. כשהורכבה מחדש החברד, כי הבנייה תעלה יותר. המחשבה היא שהמקיריים יקבלו חלק מהסכום הדרוש במשכנתא ראשונה, חלק במשכנתא שנית וחלק יצטרכו עצמם לגייס. אם הממשלה תתן לפקיד מחות משליש, הוא לא יוכל לגייס את הסכום הדרוש. מובן, כי קיימת בעיה, מה יהיה גודל ההלואה, אם המקירי יעבור לירושלים או יעזוב את מקום עבודתו בממשלה, אך את הבירורים הללו יש להשאיר לאוצר.

שר האוצר רוצה בינתיים לדעת את עמדת ועדה הכספיים אלא לשאלה ואם אפשר למסור לאוצר את ה"מ"י כח להוצאה למועל או שיש לדרוש החלטה יסודית יותר.

ד"ר גרנובסקי:

מה פירושו של "כסף מהלואות"?

שר האוצר:

פירושו שלא מכספי התקציב הרגיל, כי אם מהתקציב המיוחד, תקציב ההשקעות.

מר בן-אליעזר:

מדובר במקירי הממשלה הקבועים, גם שיכון הוא דבר קבוע. יש להניח, כי חכניות השיכון קשורות בתל-אביב, מקום בו נמצאת כיום הקריה. יש להתחשב, שכל חכנית שיכון למקירי הממשלה צריכה להיות קשורה עם צרכי הממשלה ומקום מושבת. לדעתו, לא ייארך הזמן שהממשלה תעביר לירושלים - ואז תעמוד על הסדר שאלת שיכון המקיריים בירושלים.

ד"ר בדר:

דרושה עמדה עקרונית לשאלה, אסור לממשלה לתת ערובה בלי הסכמת הכנסת. ערבות דורשת את החלטת הכנסת ככל תקצבה אחרת - וזה גם הנוהג בעולם. בדרך כלל ישנה הסכמת, כי החלטות שאינן יכולות להחקבל ע"י הכנסת - תחקבלנה ע"י הועדה.

לפי ההצעה: בתור, שהיה בקניה, אינו יכנל לזכות בערבות ממסלחית; מקיר שהיה במשך עשר שנים נאמן לממשלת המנדט - יכול לזכות בכך. אי-אפשר כי שיטה כזו תתקיים במדינתנו. היא/ יכולה, כמובן, להתקיים ברוב זילות עוד זמן רב - אולם הדבר מסוכן ביותר לשלום הארץ ועתידה.

מר רוקח:

מיעץ לשר האוצר לגבוע בהחירות רבה בשאלה זו, העלולה להביא בעקבותיה לא מעט אכזבות. הדאמטיע להעביר את השאלה

לוועדת משנה.

מר נפתלי:

שתי הערות לעניין:

(א) שאלת הסניזו אם הדירה אחר חכנין תהיה קנינו של המקיר.

הרי אם הוא יצטרך לעבור לירושלים, הוא יהיה חפשי ויוכל למכור את דירתו.

(ב) שאלת גודל החלואה; במצב כנוכחי ולאור מקורות הכספים, אין אפשרות להעלות את הסכום לר שלש חדרים, האם לא נכון יהיה להגביל במקסימום של שני חדרים? אם מקיף ירצה לבנות מכספו שלש חדרים - יעשה כן, אך התמיכה הממשלתית צריכה להיות מוגבלת לשני חדרים.

מר נפתלי חומך בהצעה מר ווקה בקשר להעברת השאלה לבירור

לוועד משנה.

הנספח

להעביר את שאלת הערבות למקירי הממשלה למטרה שימנע לוועד משנה, שהרכבו: ח"ה י. בדר, מ. בדר, נפתלי, ורוקה, שחביא את מסקנותיה לוועד הכספיים.

הצעתו של מר גניחובסקי להחליט את המלה "דביה" במלה "רוחים" - תידון בפגישה בין יו"ר הוועד וחיועץ הממשלה.

תיקון תקנות ההגנה (כספים).

(פוראים את דברי ההסבר לחוק).

מר האוצר:

לפי החוק הקיים, חייב אדם לשלם מס רק על רכוש שיש לו בארץ. אם יש לו רכוש באמריקה, אין הוא חייב עליו מס. אך בא חוק אחר ואומר, כי אם יש לאדם הכנסה מהרכוש באמריקה, הוא מחוייב להעביר את ההכנסה לישראל.

מוצע, שאם ההכנסה אינה עולה על 25 ל"י, או שהיא מושקעת בחשבון מיוחד בבנק או בניירות ערך, לא תהיה חייבת במס.

החוק הקיים אינו מחייב אדם למסור לממשלה לפי דרישתה לירות סטרלינג או כל ולייטה אחרת שהיתה קשורה עם מטבע זה, היות והממשלה המנדטורית לא היחה מעוניינת בכך. התיקון קובע, כי כל ולייטה, בלי יוצא מהכלל, חייב אדם למסור לממשלה, באם יידוש.

מר בן-אליעזר: בנוגע לווייטה עוברת לסוחר, כמו דולרים, ישנו חוק מפורש כי אסור להוציאה מן הארץ וכי, בהיותה בארץ, יש למסרה לממשלה. בנוגע לזהב קיים איסור הוצאתו מחוץ לארץ. האם קיים חוק המחייב למכרו לממשלה?

מר האוצר:

למעשה אין מקום על זהב בחוץ הארץ.

הסעיף האחרון של התיקון אינו מחייב את האדם להוכיח שאין לו דולרים, אלא באיזה אופן הוא קבל את הדולרים.

ד"ר בדר:

החוק האנגלי - ויותר נכון הפרקטיקה - עומדים על כך, שהאיש צריך במקרה כזה להוכיח שיש לו רשיון. הסגנון בכתב ההסבר הוא רחב מדי לכך.

מר שפירא:

את מחצית הדברים אמר כבר ד"ר בדר. בדרך לבטרי, כי לפי הקונצפציה האנגלית החדשה, גם אם אין זה כתוב בחוק, הרי זה מדרך הטבע, כי הנאשם יכול לדעת את הדברים לא מפתא יוחר מכל אדם אחר, ועל כן הלה עליו הוכח החוכחה, ע"י רשיון כי הוא רשאי להחזיק מטבע זה. את הדבר הזה אפשר היה לנמק באופן מניח את הדעת יותר בכתב ההסבר.

הנספח

ועדת משנה, בהרכבו: ח"ה אלישר, מ. בדר, מ. בדר, גניחובסקי, גרנובסקי, מרומקין ורוקה, תברר את הצעת תיקון תקנות ההגנה (כספים).